

Les
riales
de la
Medusa
Hélène
Cixous

HÉLÈNE CIXOUS

LES RIALLES DE LA MEDUSA

Traducció d'Arnau Pons

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Le rive de la Méduse*
© Éditions Gallimard, París, 2024

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.
En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autors i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanear algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.
Queda expressament prohibida la utilització o reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb la finalitat d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

Primera edició: octubre del 2025

© de la traducció: Arnau Pons, 2025

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 15.476-2025
ISBN: 978-84-297-8307-0

Parlaré de l'escriptura femenina: *del que farà*. Cal que la dona s'escrigui: que la dona escrigui de la dona i faci venir les dones a l'escriptura, de la qual han estat allunyades d'una manera tan violenta com ho han estat dels seus cossos; per les mateixes raons, per la mateixa llei, amb el mateix objectiu mortal. Cal que la dona posi mà al text —com al món, i a la història—, des del seu propi moviment.

Ja no cal que el passat faci el futur. No dic que els efectes del passat no continuïn aquí. Però em nego a consolidar-los a còpia de repetir-los; a concedir-los una immobilitat que equivaldria a un destí; a confondre el que és biològic amb el que és cultural. És ben hora d'avançar-se.

Aquestes reflexions, pel fet d'aventurar-se per una contrada que està a punt de ser descoberta, duen necessàriament la marca del mentrestant que vivim, aquest en què el que és nou sorgeix del

que és vell, i més exactament la bona nova del que és vell. Per això, com que no hi ha lloc on poder dipositar un discurs, tan sols un àrid terreny de mil anys per llaurar, el que dic té almenys dues cares i dues visions: destruir, trencar; preveure l'imprevist, projectar.

Escric això com a dona cap a les dones. Quan dic «la dona», parlo de la dona en la seva lluita inevitable amb l'home clàssic; i d'una dona-subjecte universal que ha de provocar l'adveniment de la dona al(s) seu(s) sentit(s) i a la seva història. Però cal que digui, abans que cap altra cosa, que fins i tot avui dia, malgrat l'enormitat de la repressió que les ha mantingut en aquella «negror» que és utilitzada perquè l'acabin reconeixent com el seu atribut, que fins i tot avui dia la dona general, la dona típica no existeix. El que elles tenen *en comú*, ja ho diré. Però el que em crida l'atenció és la infinita riquesa de les seves constitucions singulars: no podem parlar d'una sexualitat femenina, uniforme, homogènia, amb un recorregut pautat, com tampoc no podem parlar d'un inconscient similar. La imaginació de les dones no s'acaba mai, com la música, la pintura, l'escriptura: fan brollar fantasies que mai ningú no ha sentit. Més d'una vegada m'he quedat parada pel que una dona em descrivia

d'aquell món seu que ella rondava en secret d'ençà de la més tendra infància. Un món d'investigació, d'elaboració d'un saber, a partir d'una experimentació sistemàtica dels funcionaments del cos, d'una interrogació precisa i apassionada de la seva erotogeneïtat. Aquesta pràctica, d'una riquesa inventiva extraordinària, en particular de la masturbació, va seguida o acompanyada d'una producció de *formes*, d'una veritable activitat estètica, en què cada moment de plaer inscriu una visió sonora, una *composició*, una cosa bella. La bellesa ja no estarà prohibida. Per això desitjava que ella escrigués i proclamés aquest imperi únic. Per tal que unes altres dones, unes altres sobiranes inconfessades, aleshores poguessin cridar: jo també vesso, els meus desitjos han inventat nous desitjos, el meu cos coneix cànctics inaudits, jo també m'he sentit moltíssimes vegades plena a rebentar de torrents lluminosos, de formes molt més belles que les que es venen emmarcades per un fastigós dineral. I jo tampoc no he dit res, no he mostrat res; no he badat boca, no he re-pintat la meva meitat del món. M'he sentit avergonyida. He tingut por i m'he atipat amb la meva vergonya i amb la meva por. Em deia: que n'ets, de boja! Què són aquestes pujades, aquestes inundacions, aquests atipaments? Quina

dona efervescent i infinita *no s'ha avergonyit de la seva potència*, immersa com estava en la seva ingenuïtat, estacada a l'obscurantisme i al menyspreu de si mateixa pel gran puny paternal-conjugal-fal·logocèntric? Quina no s'ha acusat, sorpresa i horroritzada per aquestes pulsions seves que la trasbalsen tota d'una manera fantàstica (perquè li han fet creure que una dona ben ordenada i normal és d'una pau... divina), quina no s'ha acusat a ella mateixa de ser un monstre? Quina, en sentir que la tenallen unes ganes ben estranyes (de cantar, d'escriure, de proferir, en una paraula: de fer sorgir una cosa nova), no s'ha pensat que estava malalta? Ara bé, la seva malaltia vergonyosa és que es resisteix a la mort i per això dona tants maldecaps.

I tu per què no escrius? Escriu! L'escriptura és teva, tu ets teva, el teu cos és teu, agafa'l. Sé per què no has escrit. (I per què no he escrit jo abans de fer els vint-i-set anys.) Perquè l'escriptura és alhora allò que és massa alt, allò que és massa gran per a tu, allò que és reservat als grans, és a dir, als «grans homes»; una «bestiesa». Per cert, tu vas escriure un poc, però d'amagat. I no era bo, però perquè ho feies d'amagat, i perquè et castigaves pel fet d'escriure, perquè no anaves fins al fons; o perquè quan escrivies, irresistiblement, de la ma-

teixa manera que ens masturbem d'amagat, no era pas per anar més lluny, sinó per rebaixar una mica la tensió, prou perquè aquest massa deixés de turmentar. I llavors, just després d'haver gaudit, una s'afanya a sentir-se'n culpable —a fi de fer-se perdonar—; o a oblidar-ho, a enterrar-ho, fins a la pròxima vegada.

Escriu, que ningú no et retingui, que res no t'aturi: ni home; ni imbècil màquina capitalista on les editorials són els astuts i obsequiosos intermediaris dels imperatius d'una economia que funciona contra nosaltres i a la nostra esquena; ni *tu* mateixa.

Els veritables textos de dones, textos amb sexes de dones, tot això no els agrada; els fa por; els repugna. Domina la gran enfadamenta dels lectors, directors de col·lecció i editors en cap.

Jo escric dona: cal que la dona escrigui la dona. I l'home l'home. Aquí només trobarem doncs una obliqua reflexió sobre l'home; a ell li correspon de dir el que succeeix, a parer seu, en la seva masculinitat i en la seva feminitat: això ens concernirà quan hagin obert els ulls per veure's a ells mateixos.¹

1. Ells, els homes, encara ho tenen tot per dir sobre la seva sexualitat, i tot per escriure. Perquè el que fins ara han

Elles tornen de lluny: de sempre: de «fora», de les garrigues on es mantenen en vida les bruixes; de baix, del més-ençà de la «cultura»; *de les seves infàncies*, que a ells els costa tantíssim de fer que elles se n'oblidin, que ells condemnin a la pau de la tomba. Les nenes aparedades amb els seus cossos «mal educats». Conservades, intactes per si mateixes, dins el mirall. Frigidificades. Però redeu, com se'ls remou allò de sota! Quins esforços els cal fer, als polis del sexe, una i una altra vegada, per impedir que allò revingui amenaçador. De totes dues bandes, es produeix un despla-

arribat a enunciar depèn, en gran part, de l'oposició entre activitat i passivitat, de la relació de força que recolza imaginàriament sobre una virilitat obligatòria, invasora, colonitzadora, amb la dona imaginada, doncs, com un «continent negre» per penetrar i «pacificar» (ja sabem què significa «pacificar» en termes d'escotomitació de l'altre i de desconeixement d'un mateix). En conquerir, un s'allunya ben aviat dels seus marges fins a perdre's de vista i de cos. La forma que té un home de sortir de si mateix en aquella que pren, no com a altra, sinó com a seva, el priva, i ho sap, del seu propi territori corporal. En confondre's amb el seu penis i en llançar-se a l'assalt, és comprensible que experimenti el ressentiment i el temor de veure's «pres» per la dona, absorbit per ella, de perdre-s'hi, o de sentir-s'hi sol.

gament tal de forces que la lluita s'ha quedat immobilitzada durant segles en l'equilibri tremolós d'un punt mort.

*

Heu-les aquí que ja tornen una altra vegada, de sempre les acabades d'arribar: perquè l'inconscient és impenetrable. Han errat en cercles dins l'estreta habitació de nines en què se les ha engarjolat; on se'ls ha donat una educació descervellant, mortífera. Efectivament, es pot empresonar, alentir i aconseguir durant massa temps aquest cop d'efecte de l'apartheid, però només un temps. Tan aviat com comencen a parlar, se'ls pot ensenyar, al mateix temps que el nom i el cognom, que la seva regió és negra: perquè tu ets Àfrica, tu ets negra. El teu continent és negre. El negre és perillós. Dins la negror no hi pots veure, tens por. No et moguis perquè pots caure. Sobretot no vagis al bosc. I és així que hem acabat interioritzant l'horror del que és negre.

Contra les dones han comès el crim més gran: les han menat, insidiosament, violentament, a odiar les dones, a ser les seves pròpies enemigues, a mobilitzar el seu immens poder contra

elles mateixes, a ser les qui executen la seva viril tasca.

Els han fet un antinarcisisme a posta! Un narcisisme que només s'estima fent-se estimar per allò que no es té! Han fabricat la lògica infame de l'antiamor.

Nosaltres les precoces, nosaltres les reprimides de la cultura, les boques precioses tapades amb mordasses, pol·len, alens tallats, nosaltres els laberints, les escales, els espais trepitjats, els esbarts furtats —som «negres» *i* som belles.

Tempestuoses, se'ns desprèn el que és nostre sense témer que això ens debiliti: ens fugen les mirades, guillen els nostres somriures, les rialles de totes les nostres boques, les nostres sangs se'ns escolen i ens espargim sense esgotar-nos, no retenim els pensaments, els signes, els escrits i no ens fa por estar en falta ni fer figa.

Que la felicitat sigui amb nosaltres, les no esmentades, les apartades de l'escena de les herències, nosaltres que ens inspirem i ens expirem sense ofec, som a tot arreu!

Nosaltres les que de sempre hem arribat: qui, a partir d'ara, si diem, podria prohibir-nos?

És hora d'alliberar la Bona Nova de la Vella coneixent-la, estimant-la de poder fugir-ne, és

hora de superar la Vella sense triga, anant per endavant del que serà la Nova, tal com la fletxa abandona la corda, amb un tret que musicalment ajunta i separa les ones, a fi que pugui ser molt més que ella mateixa.

Dic *que cal*: perquè encara no hi ha hagut, tret de comptades excepcions, cap escriptura que hagi inscrit la feminitat. Tan comptades que, una vegada s'han solcat les literatures a través de temps, llengües i cultures,² només es pot tornar espantat d'aquesta batuda feta gairebé debades: sabem que la quantitat d'escriptors (tot i haver augmentat un poc d'ençà del segle XIX) ha estat sempre irrisòria. I el fet de saber-ho es torna inútil i enganyós si d'aquesta mena d'escriventes no se'n treu, d'entrada, la immensa majoria d'elles, amb una factura que no es distingeix gens de l'escriptura masculina, i que, o bé oculta la dona, o bé reproduïx les representacions clàssiques de la dona (sensible-intuïtiva-somiadora, etc.).³

2. Aquí només parlo del lloc que el món occidental té «reservat» a la dona.

3. Aleshores, *quines* són aquestes escriptures de les quals es podria dir que són «femenines»? Només n'esmentaré aquí uns exemples: caldria generar-ne lectures que facin sorgir en la seva significació el que s'hi escampa de femini-

Obro aquí un parèntesi: dic efectivament escriptura masculina. Sostinc, sense cap ambigüitat, que hi ha escriptures *marcades*; que l'escriptura ha estat gestionada fins ara, de manera molt més extensa, repressiva, tant si ho sospitem com si ho admetem, per una economia libidinal i cultural —per tant política— típicament masculina, un lloc en què la repressió de la dona s'ha reproduït més o menys conscientment, i de manera terrible, perquè sovint ha estat ocultada, o decorada pels encants mistificadors de la ficció; un lloc que ha exagerat grollerament tots els signes de l'oposició sexual (i no de la diferència) i en què la dona no ha tingut mai *la seva* paraula, la qual cosa és encara més greu i imperdonable pel fet que l'escriptura és *la possibilitat mateixa del canvi*, l'espai del qual pot projectar-se un pensament subversiu, el moviment precursor d'una transformació de les estructures socials i culturals.

tat. Ho faré en una altra banda. A França (s'ha notat, potser, la nostra infinita pobresa en aquest camp? Els països anglosaxons han tingut uns recursos clarament més importants), quan fullegem tot el que el segle xx fins avui [1974] ha deixat que s'escrigués, que no és gaire, només he vist que inscrivien feminitat Colette, Marguerite Duras i... Jean Genet.

Gairebé tota la història de l'escriptura es confon amb la història de la raó, de la qual és alhora l'efecte, el suport, i una de les coartades privilegiades. Ha estat homogènia amb la tradició fal·locèntrica. És fins i tot el fal·locentrisme que es mira, que gaudeix d'ell mateix i se'n felicita.

Però hi ha excepcions: perquè l'enorme màquina que porta segles girant i repetint la seva «veritat» ha patit més d'una fallada i sense això jo ara no escriuria (jo-dona, supervivent). Hi ha hagut poetes que a qualsevol preu han volgut introduir elements heterogenis a la tradició —homes capaços d'estimar l'amor; d'estimar doncs els altres i de voler-los, de pensar la dona que es resistiria a ser esclafada i es constituïria com a subjecte superb, igual, «impossible» doncs, insostenible en el marc social real: aquesta dona, el poeta només la podia desitjar trencant els codis que la neguen. La seva aparició ha menat necessàriament, si no a una revolució —ja que el bastió era immutable—, almenys a explosions colpidores. De vegades, per cert, és en el trencament que provoca un terratrèmol, arran d'aquesta mutació radical de les coses provocada per un daltabaix material

quan totes les estructures queden un moment desorientades i una brutalitat efímera escombra l'ordre, que el poeta fa passar la dona durant un breu interval: així va fer-ho Kleist, fins al punt de morir per voler que visquessin les germanes-amants filles-maternals mares-germanes que mai no van acotar el cap. I és després d'això, tan aviat com es tornen a aixecar els palaus dels magistrats, que cal pagar-ne el preu: amb una immediata i sagnant matança d'aquests elements incontrolables.

Només els poetes, no pas els novel·listes solidaris de la representació. Els poetes perquè la poesia només existeix si agafa força en l'inconscient, i perquè l'inconscient, aquesta altra contrada sense límits, és el lloc en què sobreviuen els reprimits: les dones o, com diria Hoffmann, les fades.

Cal que ella s'escrigui perquè és la invenció d'una escriptura *nova*, *insurgent* que, un cop arribat el moment d'alliberar-se, li permetrà dur a terme les ruptures i les transformacions indispensables en la seva història, i d'entrada a dos nivells inseparables:

a) individualment: en escriure's, la dona tornarà a aquest cos que li ha estat més que confiscat, convertit en aquest estrany inquietant de l'espai habitat, el malalt o el mort, i que tan sovint és una

mala companyia, causa i lloc de les inhibicions. En censurar el cos se censura al mateix temps l'alè, la paraula.

Escriu-te: cal que el teu cos es faci sentir. Aleshores rajaran els recursos immensos de l'inconscient. S'escamparà el nostre carburant, sense dòlars o sense or ni que sigui negre, sobre el món, uns valors no cotitzats que canviaran les regles del vell joc.

Escriure, acte que no només «acomplirà» la relació des-censurada de la dona amb la seva sexualitat, amb el seu ser-dona, en retornar-li l'accés a les seves pròpies forces; també li retornarà les possessions, els plaers, els òrgans, els immensos territoris corporals que li van ser precintats; l'arrabassarà de l'estructura superjoica en què sempre se li ha reservat el mateix lloc de culpable (culpable de tot, tots i cadascun dels cops: de tenir desitjos, de no tenir-ne; de ser frígida, d'anar massa «calenta»; de no ser totes dues coses alhora; de ser massa mare i de no ser prou mare; de tenir fills i de no tenir-ne; de péixer i de no péixer...) mitjançant aquest treball de recerca, d'anàlisi, d'il·luminació, aquesta emancipació que ve del text meravellós de si mateixa i que necessita amb tota urgència aprendre a parlar. Una dona sense cos, una muda, una

cega, no pot ser una bona lluitadora. Es veu reduïda a ser la serventa del militant, la seva ombra. Cal matar la falsa dona que impedeix la viva de respirar. Inscriure l'alè de la dona sencera;

b) també acte que marcarà la *Presa de la Paraula* per part de la dona, per tant la seva entrada triomfal en la *Història* que sempre s'ha constituït amb la seva repressió. Escriure per forjar-se l'arma antilogos. Per convertir-se finalment en part interessada i *iniciadora a grat seu*, per *propri dret*, en qualsevol sistema simbòlic, en qualsevol procés polític.

És hora que la dona deixi tocada la llengua escrita i parlada.

Tota dona ha conegut el suplici que és arribar a la paraula dita, amb el cor que li esclata de tan fort com li bat, de manera que de vegades cau en la pèrdua del llenguatge, i el terra i la llengua se li esmunyen, de tant com parlar —fins i tot diria: obrir la boca— en públic és una temeritat, una transgressió per a ella. Doble angoixa, perquè, encara que gosi transgredir, la seva paraula cau gairebé sempre en una orella i surt per l'altra, ja que les orelles masculines només senten, de la llengua, allò que parla en masculí.

Per això mateix, és escrivint, des de la dona i

cap a ella, i acceptant el desafiament del discurs regit pel fal·lus, que la dona podrà afirmar la dona d'una manera diferent de com s'esdevé en el lloc que li és reservat en i pel símbol, és a dir, el silenci. Que surti del parany del silenci. Que no li encolomin com a dominis els marges o l'harem.

Escolta parlar una dona en una assemblea (si és que no ha perdut dolorosament l'alè): no «parla», llança en l'aire el cos tremolós, es *deixa anar*, vola, tota ella passa a estar dins la seva veu, amb el cos sosté vitalment la «lògica» del seu discurs; la seva carn diu la veritat. S'exposa. En realitat, materialitza carnalment tot allò que pensa. D'una certa manera, *inscriu* el que diu, perquè no nega a la pulsio la seva part indisciplinable i tampoc la seva part apassionada a la paraula. El seu discurs, fins i tot si és «teòric» o polític, mai no és simple ni lineal, ni d'una «objectivació» generalitzada: arrossega dins la història la seva història.

No hi ha aquest tall, no hi ha aquesta divisió que produeix l'home comú entre la lògica del discurs oral i la lògica del text, tibet com està per la seva antiga, esclavitzant i calculadora relació amb la dominació. D'aquí el discurs mesquí, sense entusiasme i que només compromet la mínima part del cos, a més de la màscara.